

RÉVAI MIKLÓS — MEDGYESI SOMOGYI JÁNOSNAK.

Medgyesi *Somogyi* János államtanácsos, majd alkancellár (1756—1809), a magyar tanító szerzetesrendek jötevője. L. róla bővebben *Patonay* József: Medgyesi Somogyi János államtanácsos és a magyar kegyestanítórend c. munkáját (Tatai Kegyestanítórendi Gróf Esterházy Miklós Reálgimnázium 1933—34. és 1934—35. évi Értesítője; különnyomatban is). A levelet a lovászpatonai Somogyi-kastélyban találta meg Patonay József. A kastély jelenleg néhai Esterházy Pál gróf örököseinek birtokában van; tőlük kapta a levelet Patonay József gimn. c. igazgató úr, akinek szíves engedelmével közöljük:

Méltóságos Úr!

Kegyelmes Uram, és Pártfogóm!

Fiúi bizodalommal panaszkodom szomorú állapotomról, hogy Nagyságodnak azon való atyai szánakodására könnyebbségemet érezhessem. A' halál már belém vágta a' kaszáját: tsak azt várom, mikor ránt le egészen talpamról. Az arany érnek éktelen daganatja meg fakadott, de rosz útát rágott (sic!) magának félre tsapasásával. Sípót, fistulát kaptam vele. Ennek éles folyása meg orvosolhatatlan. Lassú el száradás, lenta tabes, a' következése. Eckstein Úr, híres, és igen szerentsés Chyrurgusunk metsszéssel akarna rajtam segíteni: de most még maga sem meri azt tenni, praesente aureae venae tumore, et magna constitutionis debilitate. Én is igen irtózom tőle. Veszedelemmel jár, kétséges a' kimenetele. Bizonyos pedig az, hogy a' síppal is elég jó ideig el élhetek vigyázó mértékletességgel. A' Jó Isten tsak annyi időt engedjen már, hogy kiadhassam munkáimat. Az után örömet meg halok. Fáradásom jutalmának reménységétől meg kell már válnom: mert a' környűl állások, a' mint látom, azt annyira el vetik tőlem: hogy későre sürgethetem, és a' mire meg jó, engem már nem talál életben. Tsak egy vigasztalásomat vihetem el magammal, conscientiam rectorum conatum. Kérem Nagyságodat a' Haza szerelméért, tsak ebben segítsen már, hogy a' nekem szánt segedelemnek mennél előbb való el nyeresével hathatóságban üzhessem az el kezdetett kiadást.

A' halál torkában is érzek még egy Jó Barátoméért. Szegény Tóth Farkas 29 esztendeig fáradott. Tsak egy esztendő híja a' harmintnak, a' mellyet ő azonban buzgósággal harmintszor is ki pótolta. Erre ő egész pensiójával nyugalomba mehetett volna. A' fizetése 700 forint volt. Tsak 400 forintot rendelt kegyelmesen a' Felség. De a' Consilium Urai mast (v. most) ez ellen is Repraesentatiót küldenek fel, a' mint tegnap értettem. Miért ment el minden jelentés nélkül a' hivataljából? Mért nem vállalta fel a' Pétsi, vagy Szombathelyi Directorságot? Beteges állapotja nem mentheti, mert hogyan vállalhatott volna terhesebb köteles-

séget magára a' Benedictinusoknal (=nál)? Azóta semmire sints jussa ex Fundo Publico. Meg indúlt a' szívem ezen a' képtelenségén. A' Benedictinusokat üldözvén más ártatlanokat is nyomorgat a' gonosz indulat. Tudja Nagyságod, miként hajlott ide szegény Tóth Farkas. A Fő Apát Úr gondoskodott Jó Oktatóról. Paintner kezére járt, 's Tóthot ajánlotta. Én lettem benne eszköz, hogy reá beszéljem. Nagyságod nagy kedvét mutatta hazzá, mind akkor, mind pedig azután, kivált a' Fő Apát Úrral tétetett kötés után. Szinte levéllel méltóztatott örömet jelenteni, a' mellyben meg írta a' Nádor Ispánnak is azon való kedve telését. A' Pétsi, és Szombathelyi Directorságot a' Cancellaria hagyatta függőben. Tóthnak híre nélkül. A' Méltóságos Úrnak érzékeny szíve ezeket bizonnal fel veszi, és hathatos pártfogásával segít a' dolgon. Mért legyen Dutsánszky Tóthnál szerentsébb? Egész pensióval, 600 forinttal, nyugalomra botsáttatott Dutsánszky, és e' mellett most Priuatusnak a' Szolgája. Tóth a' Hazának szolgál Szent Mártonban olly erővel; hogy sok esztendőkre marad oktatásának gyümöltse. Nevelőket készít Gyermekeinknek, Hazánk fenmaradásának. Vakoskodó gonosz elmék azok, a' kik ezt nem látják, 's boszszút állanak a' Hazán, hogy rosz szándékjokat a' jónak hátrálásában meg előztette az Isteni Gondviselés a' Felségnek kegyelmesebb rendelkezésével. Confirma hoc Deus! quod operatus es in nobis. De Nagyságodat eszközül választotta ebben az Isten.

Fel megyen Bétsbe Eckstein Úr a' napokban, a' ki Stahli helyébe kívánkozik. Szép érdemei, a' mellyekkel el híresedeti Hazánk ditsőségére, úgy bízom, már útat törtek Nagyságodnál, hogy ötet kegyesen fogadja. Első oculista a' Hazában: ki mondhatatlan, mi szerentsés egyéb operatioiban is: tud Magyarúlis, hogy a' szükséges oktatásokat e' nyelven is meg teheti. Serény a' betegekhez, és irgalmas. Ha a' külföldi Competensen is akar az Udvar Kegyessége segíteni: meg lehet ez is a' Cathedrának Proiectumban lévő fel osztásával, mivel egynek igen terhes. Eseedezem én is mellette.

Rajtunk az Istennek áldása: boldog esztendő mutatja magát: az Istennek hálát adunk érte. De sok még is a' rosz ember: nem igen száll alább az élelem ára. Én igen meg érzettem Pesti lakásomat; melly egyébként nékem igen kellemetes hivatalomra, és abban való nyugodalmamra nézve; de terhes az uralkodó fősvénység miatt. Első esztenő, a' szükséges készület, és a' hozzája tsapott hosszas betegeskedés, Februariusnak 20 napjától fogva mind e' koráig. éktelenül meg húztak. Augmentumot még nem kérhetek, mivel el késtem a' munkámmal is. Jó Barátimhoz folyamodom addig, míg ebbe kaphassak.

A' Méltóságos Grófnénak kegyes anyai kezeit hálá adatos fiúi érzéssel tsókolom. Köszöntöm a' Pepi Úrfit, a' Kis Aszszonyokat; tsókolom a' mosolygó Angyalt, a' kis Mukit. Végére siető életem mind inkább öregbíti Nagyságodhoz való hálá adatosság-

gomat, és igaz tiszteletemet: hogy utolsó esztendeim hozzám való Atyai Kegyességétől számos vigasztalásokat vettek; a' mellyekkel ditsőségesen mehetek síromba. Ott sem hidegülnek meg hamvaim a' fen maradó háláló érzés miatt. Így él még, így hal, így nyugszik az után

Nagyságodnak

Pestén. 14 Junii. 1803.

Igaz Híve

Révay Miklós

Közli: BALASSA LÁSZLÓ.

DÖBRENTAI LEVELEZÉSÉBŐL.

Döbrentei Gábornak a Magyar Tudományos Akadémia kéziratárában őrzött levelei közt (M. Irod. Lev. 4-r. 3. sz.) van kettő, amelyből némi világoosság derül az *Erdélyi Múzeumban* hirdetett drámai pályázat megítélésének történetére. Az első Bölöni Farkas Sándornak, a második Buczy Emilnek szól. A pályamunkákra vonatkozó néhány mondatot a levelek közlöje emeli ki, dőlt betűvel.

1.

Kívül: a Monsieur Monsieur Alexandre de Farkas à Zsibó

Kedves Barátom,

A' 700 Rfokat vettem, Miklós, Berkenyesről írta-meg mit tegyek vele 's mihelyt a' Diligence érkezik eligazítom. Itt megyen a' nyugtató levél.

Litterati nem váltott még czédulát hogy bajod ne legyen a' Báróné előtt, eligazítom a' papiros dolgát, mikorra Miklós visszajő.

Kelemt keresém a' kollegyiomban. Válaszát egy más levéllel együtt elhozá Simó.

En, időmet itt igen jól töltöm. Holmit dolgozgatok. Falun nem létem veszteségét nem érzem, falun én másképen szeretek lenni mint eddig voltam.

Az általadott szomorújátéki munka általnézetését el se végezted.

Ma éppen az 1811diki Magyar Országos Diaeta Jegyző könyvét olvasám, nagy gyönyörűséggel.

Trattnertől tegnap kapék tudósítást, hogy a' VIIIdik füzet kész 's a VIIIIdikat nyomtatja.

Lajos viszont ölel. Jó mulatságot, a' dolgozáshoz kedvet 's az idő el szalasztását ohajtja szívből barátod

Döbrentei Gábor mk

Kolozsvár Jun 14d. 1817.

A' Báróné kezét tisztelettel csókolom. Most egy hét olta minden nap 30 font hust vétetek a' Rumford leveséhez mert a' krumpli mind megrevesedett. Eszik mindennap 200.